

Spar i

Byens Sparekasse

Nørregade 32

Kontortid:

9—12 og 2—4 * Lørdag 9—1

Haderslev Bys Spare- og Laanekasse

Telefon 355

ALMANAK
FOR NORDSLESVIG

1942

76. AARGANG

A/S MODERSMAALET'S FORLAG
TRYKT I A/S MODERSMAALET'S TRYKKERI - HADERSLEV

STATSBIBLIOTEKET

I SLÆGTENS SPOR

Nogle Træk
til Belysning af sønderjysk Ungdoms-Sind 1914—18

Ved *chrp.*

— — nu skal de røbe mig, hvad Vej jeg drog,
og løfte mig en Flig af Livets Gaade.»

Aakjær taler i en af sine Sange om at følge Slægtens Spor i stort og smaat og om den Værdi, der ligger i Kendskabet til Slægtens Vej, for et Menneske, saavel som for et Folk — forudsat naturligvis, at det er gode, dybe Spor, Slægten har efterladt sig.

Vi Danske er saaledes stillede, at vi som Folk netop har en Rigdom af saadanne Slægts-Spor; deriblandt ogsaa saadanne, som klart og stærkt løfter frem for os »Folkets Arv af dybe, stærke Minder«. Men for at de kan faa Værdi for os, der lever, ogsaa i vort Liv, maa vi kunne, for nu stadig at tale med Aakjær, »lægge Øret ydmygt til dens Rod forneden«, saa vi fatter Tonen, forstaar Retningen, Slægtens Spor viser fremad ad vor egen Vej.

Det følgende er tænkt som et lille Forsøg paa saadan at lægge Øret til for at lytte og forstaa.

*

Det kan ske for et Menneske, men det kan ogsaa ske for et Folk — og det er hændt for det danske adskillige Gange i Historien — at det kommer ud for Tider og Forhold, hvor den »slagne Landevej« pludselig en Dag fortoner sig i Taage og Dis, hvor mange forskellige Veje,

mange Retninger for en Stund krydser hinanden, og man føler sig ligesom spundet inde i en hel Labyrint af Spor og Linjer, der hver viser sin Vej, forstyrrer og forvirrer. Ikke mindst da gælder det om at se klart Slægtens Spor i stort og smaat og forstaa dem til Bunds, at de kan »røbe mig, hvad Vej jeg drog, og løfte mig en Flig af Livets Gaade«.

Claus Eskildsen er et Sted inde paa det samme, omend paa en lidt anden Maade.

»Jeg er kun én Side i Slægtens store Bog«, siger han. »Jeg ser kun denne ene Side. Men skal jeg forstaa den, saa skal jeg kende alle de foregaaende Sider. Og skal jeg være en god Side i Slægtens Bog, saa skal jeg føre Fortællingen, Slægtens Tradition, videre og skal selv føje lidt nyt og godt til. Jeg er kun et Led i Slægtens lange Kæde. Min Opgave er at være et sundt Led, lig de foregaaende, og saa stærkt, at de følgende kan bæres af det — «

Vi maa kende vor Historie, baade Slægtens og Folkets, thi jo større Kendskab vi har til Fortids-Vej, til Fædrenes Virke, des bedre vil vi være rustede til for Alvor og i alle Forhold at skelne og se klart dér, hvor Kræfter truer med at sløre og udviske for os vor egen Vej.

Der er en Røst i Tiden, som aldrig bliver træt af at minde os om, at det er en helt ny Tid, vi famler os ind i, at, ganske uanset Udfaldet af det Verdensopgør, som raser nu, intet vil vende tilbage, som det var.

Det er utvivlsomt rigtigt, at meget af det, vi kendte som Ramme og Form, ikke vil vende tilbage, men derved sker saamænd heller ikke større Skade. Noget helt andet er det langt vigtigere Led i Kæden: Kærnen, der skjuler sig indenfor Rammens Felter, inde under Skallen.

Det vil med andre Ord sige: Langt vigtigere end Form og ydre Kaar er i første Omgang for os dette, om vi i de Brydnings- og Modgangstider, vi gennemlever, kan finde og holde fast ved vor egen Grundvold, det rette Staasted at være paa — med det bedste frelst.

Men det Staasted ejer kun den fuldt og helt, der er fortrolig med, fast forankret i sit eget Folks Livsgrund-

vold, den Grundvold, hvorfra den Kraft flyder, som har sit Udspring i Folkelivets dybeste Kilder.

*

Slægtens Spor er mange, og vi skal lære af dem, at vi kan vokse ved det og trives — dansk!

Vi har i vor Historie mange Vidnesbyrd at ty til.

Der er blandt Efterkrigstidens mange store Oplevelser i særlig Grad ét Vidnesbyrd, Sindet ofte vender tilbage til.

Det er Mødet nede i Aabenraa den 17. November 1918, da H. P. Hanssen for første Gang siden Verdenskrigens Udbrud talte offentligt til en tusindtallig Forsamling af nordslesvigske Kvinder og Mænd.

Det er det Øjeblik, da han fra Folkehjems gamle Balkon ser ud over de mange, der her er stævnet sammen fra alle Egne af Landsdelen — — Tavse, mørke, hærgede i Sjæl og paa Legeme og præget i Beklædningen af fire Aars Krig og Nød og Savn er de — og dog, dog staar de der med Øjne, der lyser af Forventning og Frimodighed.

Det er det Øjeblik, da H. P. Hanssen som sit Folks Talsmand her, paa Tærskelen til et helt nyt Tidsafsnit, ligesom i et stort favnende Tag fanger de lysende Blikke i de hærgede Ansigter og gør Stillingen, Krigens og Udlændighedstidens forfærdende Tab op med de Ord af Terje Vigen:

Stort har jeg mistet, men stort jeg fik,
bedst var det, kan hælde, det gik som det gik —
og saa faar du ha' Tak da, Gud!

Vi ved, hvordan det gik! Vi ved, hvad der maatte lides og taales gennem 56 Aars Udlændighed af dem, hvis Brøde var den, at de havde været trofaste imod Folk og Sprog, imod den Verdens Kulturgoder, de nu engang var groet af.

Vi ved, hvordan det gik i de fire onde Aar. Tabene var mange og smertelige. Vi kender Tider, lange Tider med Offer og Tab, med Modgang og Vanskeligheder, men ogsaa — trods alt altid — Vilje til ny Indsats.

Prisen kan tit forekomme én ubegribelig stor. Og dog blev den betalt. Og dog efterfulgtes den af Vilje til ny Indsats. Den blev betalt, saadan, som Prisen blev

betalt 22 Aar efter, hin 9. April om Morgenen, da unge danske Mænd paa Vagt for Danmark satte Livet ind og døde — for Folk og Sprog og Kulturværdi.

Det er det store, det evigt forunderlige ved Slægtens Indsats for os, dette, at den gik Vejen uden først at spørge, hvad det kostede, uden at lade sig røkke af Angst og Bekymring i onde Tider, gik Vejen og bar Aaget i fuld Erkendelse af Opgavens, af Byrdens Nødvendighed; Opgavens Nødvendighed som en Del af den Pris, Retten til fortsat at kunne leve i og bevare Hjemstavn og Livsværdi for kommende Slægter, krævede af den.

Vi, som lever — — ja, vi vandt ved dem: Vort Hjem, du danske Jord!

Maatte vi da gøre os rigtigt klart i Dag, hvad Fortidsvej betyder for os, hvad den kræver af os, vor Pligt og vort Ansvar.

Jeg er kun et Led i Slægtens lange Kæde — Min Opgave er at være et sundt Led, lig de foregaaende, og saa stærkt, at de følgende kan bæres af det — —

*

Lig de foregaaende —! Vi har, som allerede antydte, i vor Historie stolte og gribende Vidnesbyrd om, hvorledes der er ofret og holdt ud i Nødens Tid. Men vi har ogsaa smukke Vidnesbyrd om, hvorfra Slægterne før os hentede Kraften, der gav Mod og Tro i Angstens Tid til at ofre og holde ud.

Nogle enkelte af dem skal fremdrages her. Vi vil ikke gaa langt tilbage i Historien, ej heller vil vi ty til de store Navne, bare nævne tre jævne Sønner af Folket, unge danske Sønderjyder, som i 1914 sammen med saa mange andre Landsmænd maatte drage i Krig med den prøjsiske Hær. Det er Mikael Steffensen fra Styding i Hammelev Sogn og Brødrene Jeppe og Peter Østergaard fra Stursbøl i Oksenvad Sogn.

Der kunde nævnes andre. Men gennem Breve og Dagbogsoptegnelser, de har efterladt sig, har vi nu netop faaet et godt Kendskab til disse tre, og vi tør betegne dem som Repræsentanter for de bedste blandt dansk Ungdom i Grænselandet i Tiden omkring Verdenskrigens Udbrud; de hørte til dem, man just ved den Tid, Krigen

udbrød, stillede store Forventninger til som Medarbejdere i den danske Sags Tjeneste. Det er af Værdi for os at dvæle netop ved dem, fordi de ved det levende Eksempel, det danske Vidnesbyrd, de har givet os, binder os til vort Ansvar, vor Arv og vor Vej, netop i disse Dage, netop i den Situation, vi befinder os i.

*

Mikael Steffensen.

Mikael Steffensen var Landbrugskandidat og havde lige fuldstændt sin Uddannelse ved Landbohøjskolen i København, Jeppe og Peter Østergaard havde været Medhjælpere hos Konsulent Hans Hansen, »Den nordslesvigske Landboforening«, da præjssisk Militærtjeneste lagde Beslag paa dem.

Fælles for dem alle er dette, at de blev forældreløse i en meget ung Alder og endelig dette, at de alle tre blev derude. Jeppe Østergaard faldt i Polen 26. Oktober 1914, Peter Østergaard ved Somme den 3. August 1916 og Mikael Steffensen i Flandern den 28. November 1917.

Mikael Steffensen var født i Styding den 26. November 1887. Han var yngste Søn af Grd. Chr. Steffensen og nedstammede fra en gammel anset sønderjysk Bondeslægt i Hammelev Sogn. Af Slægten kan saaledes nævnes den kendte sønderjyske Patriot Nis Steffensen af Hammelev; han var med til at oprette den slesvigske Forening og drog med Sandemand Hans Nissen og Laurids Skau til København for at virke for Oprettelsen af en Bondehøjskole i Nordslesvig.

Da Mikael Steffensen var 7 Aar gammel døde hans Mor, der var svagelig, kun 35 Aar gammel. Faa Aar efter, i 1902, døde ogsaa Faderen, 50 Aar gammel, og Hjemmet, hvori var 4 Børn, opløstes. Mikael var som 7-aarig kommet i Huset hos en Slægtning i Nustrup og var her til efter Konfirmationen. Hans første Plads var derefter hos Gaardejer Vilken Nissen i Ørderup, og i ham fandt Mikael faderlig Ven. Saadan følte han selv Forholdet, og han stod indtil sin Død i stadig og intim Forbindelse med dette Hjem, der havde betydet saa meget for ham i Aar, der ofte er vanskelige for unge Mennesker.

Man forstaaer, at Mikael Steffensen, baade som Barn og som Ung, følsom og hengiven af Sind som han var, ofte har følt Savnet af sit Hjem, ikke mindst en Moders Omhu og Fortrolighed. Man faar et stærkt Indtryk af det fra den Tid, han opholdt sig i København. Han fandt her et godt Hjem hos Familien Melchior Hansen. Navnlig Fruen kom til at betyde uhyre meget for ham. Det er ikke for meget sagt, at han efterhaanden kom til at staa i et sønligt Forhold til hende. Hans Breve fra Fronten til dette Hjem er meget ofte som Sønnens til sin Mor.

Lige før han skulde afsted fra Slesvig ud til Fronten, skrev han til Fru Melchior Hansen: »Bed for mig! En Mors Bøn er stærkest af alt. Jeg føler mig angst — tyr til Dem som min Mor. De vil bede for Deres Dreng!«

Det var, siger Fru Melchior Hansen et Sted, let at være god mod Mikael, lidet forvænt som han var og af Naturen sjælden nøjsom og beskedet, dernæst ubeskrivelig taknemlig, den mindste Bagatel, gjort for hans Skyld, syntes ham overvældende.

Han var et sjældent godt, men ogsaa et stærkt Menneske, en Mand med Karakter, der vidste, hvad han vilde. Han var en Personlighed, saa rig af Sind og Aand, at han, sin Ungdom til Trods, kom til at betyde noget for næsten alle de Mennesker, han kom i Forbindelse med, ikke mindst ved Fronten. Han var, saadan hedder det fra mange forskellige Sider, noget af det mest uselviske, man kan tænke sig, stille, til Tider faamælt, men i en sjælden Grad hjælpsom og rede til at ofre sig for andre.

Et Par Træk vil give et Indtryk af Mennesket og Danskeren Mikael Steffensen.

I 1910 var han paa Høng Højskole. Skolens Forstander fortæller, at Mikael ikke hørte til dem, der straks gjorde sig bemærket. Han var nærmest tilbageholdende af Natur. Og alligevel varede det ikke længe, før man paa Skolen lagde Mærke til den unge Sønderjyde med det stilfærdige, men bestemte Væsen og de klare, kloge Øjne. Forstanderen nævner, at Mikael elskede Sang. Selv havde Steffensen, der var en interesseret og opvakt Dreng, en god og forstaaende Husbond, en i Ordets bedste Forstand han ikke nogen særlig stor Stemme, men han sang, saa andre følte Trang til at synge med.

Mens Karlene, det vil sige Skolens Elever, hidtil havde brugt en Del af deres Fritid de lange Vinteraftener til Løjer og Livtag og ofte til vel højroset Tummel, kunde man nu finde dem i Flok og Kreds omkring Mikael Steffensen, syngende eller lyttende til hans Ord.

Et smukt Billede af Mikael Steffensens Forhold til Kammeraterne og Omgivelserne faar vi af et Brev, som en af hans sønderjyske Kammerater fra Landbohøjskolen sendte hjem fra Fronten. Alt imens han sidder derude ved Fronten og skriver dette Brev, raser Kampens Bulder omkring ham. Kanonerne brøler ustandseligt, og hans Sind er fyldt af Indtryk fra de frygtelige Kampe, han har været med i; det kniber med at holde Tankerne sammen og Modet oppe.

Ungdomsidealerne, skriver han, og den Skepsis, Krigens Oplevelser har affødt, kæmper i mig — — Og i denne Tilstand af Nedtrykthed søger han saa at genkalde i sig sit Livs rigeste Minder, for ligesom at mobilisere dem til Hjælp imod det bitre Mismod.

Blandt disse Minder, hedder det derefter i Brevet, lyser klareste Minderne om de Timer, jeg tilbragte sammen med Mikael Steffensen. En Mørkningstime i fortrolig Samtale, en lang Række af indholdsrige Dage — og mit Sind fyldes med Tak mod Livet og med Tak til Mikael, som ved vore fælles Minder igen havde gjort mig glad trods alt. Vi, hans Venner fra Landbohøjskolen, maa undres over hans rigtydende og opofrende Personlighed. Han var altid rede til Hjælp mod alle, som stod ham nær — og det var mange!

Men det smukkeste og det stolteste Vidnesbyrd om Mikael Steffensen som Kammerat og Menneske og det, vi Danske har i særlig Grad Grund til at være taknemlige for, det har, synes i hvert Fald jeg, en Tysker givet os.

Som Sidemand i Kompagniet havde Mikael Steffensen i lang Tid en Hamborger, en Akademiker (juridisk Kandidat), som til at begynde med vist egentlig ikke var videre imponeret af »Bonden Steffensen«. Men siden betegner han Mikael som »min Ven, der har betydet saa overordentlig meget for mig.« Samværet med Mikael Steffensen blev for denne Tysker til en Oplevelse, der gav ogsaa hans Dag Indhold, blev til Styrke og Hjælp for ham under

Krigens ofte umenneskelige Forhold, til aandelig og menneskelig Berigelse af stor Værdi.

Samme Hamborger fortæller om de Lidelser og Uretfærdigheder, Mikael Steffensen tit maatte lide fra saavel Foresattes som Kammeraters Side; man har forøvrigt det Indtryk, at de ofte var Lidelsesfæller i dette Stykke. Men,

Mikael Steffensen

siger Hamborgeren om Mikael Steffensen, mandigt oprejst bar han til det sidste sin Menneskelighed højt hævet som en Fane — — Hvor ofte har jeg ikke set ham hjælpe disse Kammerater, hvem Elendigheden havde gjort til Udyr, skønt han kun alt for godt vidste, at de misbrugte hans Næstekærlighed og hans Hjælpsomhed med den laveste Egoisme — —

Saadan var Mikael Steffensen! Det var for ham ligefrem et Kald, noget, som under Krigens Vildskab gav hans ellers saa haardt belastede Tilværelse Indhold og Mening, dette at kunne ofre sig, være noget for andre.

Der var en Tid i 1915, fortæller Hamborgeren, da Kompagniet i mange Døgn var paa en særlig udsat Post

i elendige, plørede Skyttegrave, uden Dækning, uden Beskyttelse af nogen Art, men uafsladeligt i fjendtlig Ild. Dag og Nat stod de i Vand til Knæene. Sorte Nætter, Kulde og øsende Regn. En efter en bukker under. Tilsidst er Halvdelen af Mandskabet sygemeldt. Vagterne kan ikke blive afløst. Flere og flere gaar bort — — Mikael Steffensen holder ud. Han er paa Færde overalt, hjælper, opmuntrer. Uden Søvn, uden Hvile, afskaaret fra enhver Mulighed for ordentlig Forplejning, præsterer han tilsidst, da det ser allermest haabløst ud, at staa paa Vagt uafbrudt fra Kl. 6 Morgen til Kl. 8 Aften. Uafbrudt — i Vand og Pløre, uden Mad og uden Hvile, idet han nemlig i sine egne Fritimer frivilligt afløser snart en, snart en anden, som ikke kan mere.

Og Maden — Ja, den maatte hentes langt borte i en anden Grav.

En Morgen strejker Mandskabet, som staar paa Tur til at hente Maden. Da samler Mikael Steffensen ganske stille Gruppens Kogekar og begiver sig alene afsted den lange, trælse Vej til Køkkenet. Da han kom tilbage med de fyldte Kar, og der var til dem alle, var han paa Bunden af sine Kræfter. Han falder sammen af Udmattelse og sover ind.

Og mens han laa der, saadan fortæller hans tyske Kammerat, gav de andre Udtryk for deres Taknemlighed imod ham ved at spise ogsaa hans Portion af Maden.

Men Mikael Steffensen harmedes ikke. Hvor maa de Stakler have været sultne, sagde han, sultede selv og trak paa Vagt for dem.

Saadan var vor Landsmand, Sønderjyden Mikael Steffensen!

Vi, som lever, har meget at lære af ham!

Mest maaske af hans usigelige Hengivenhed og Kærlighed til Land og Folk og Hjemstavn og til de Værdier, som er Folkets og Landets.

Man betages af hans vidunderlige stærke og urokkelige Kristentro, den, der var hans dybeste og egentlige Kraftkilde, den, der bar ham gennem alle Lidelser og gav ham Mod og Kraft til at bære enhver Byrde, som paalagdes ham, sjæleligt og legemligt.

Forfatteren Johs. Reiff, der var Regimentskammerat

med Mikael Steffensen, siger om ham: Den store Disharmoni, Krigsklokkernes Klemten bragte ind i hans lyse Ungdomsliv, søgte han at faa Orden i med sin stærke Kristentro.

Da Verdenskrigen udbrød i 1914, opholdt Mikael Steffensen sig endnu i det gamle Land. Han kunde være blevet der i Sikkerhed og sluppet for at gaa i Krig. Men han afviste denne Mulighed og rejste hjem for at gaa i Krig for en fremmed Sag.

Dernede er jeg født, sagde han, der er jeg vokset op, der bor de Mennesker, jeg holder af. Der har jeg tænkt at skulle ha' min Virksomhed. Og det vil jeg sætte mit Liv ind for.

Han tog imod en Gerning ved Fælleslandboforeningen, skønt Det østasiatiske Kompagni havde tilbudt ham en Bestyrerplads i Siam med en Begyndelsesløn paa 12,000 Kr. — hvilket var meget dengang. Han afslog det blankt og uden Anfægtelser af nogen Art.

Det var i Sønderjylland, han vilde virke, ikke bare røgte sin Gerning, men øve en dansk Indsats paa den Plads, han dér blev sat. Det var hans Maal at hjælpe til med at skabe sine Landsmænd bedre Kaar, fylde sin Plads i og for sit eget Folk, styrke dets Livskraft og dets Modstandskraft paa mere end én Maade.

Gang paa Gang taler han i sine Breve fra Fronten om det lille Land deroppe imod Nord, som er hele vor Kærlighed og alt vort Virke værd.

Han skriver fra Flensborg, hvor han blev uddannet til Militærtjeneste nogle Efteraarsuger i 1914:

Jeg sidder og ser ud over det dejligste af alt dejligt, Flensborg Fjord, blank og omkranset af skovklædte Banker — —

og Tungsind piner ham ved Tanken om at skulle miste, skilles fra alt det, han saa gerne vilde tjene og leve for.

I hele sin Fronttid var Mikael Steffensen altid haardt med. (Han stod ved Res. Inf. Regt. 86). Han blev ikke sparet for nogen Ting, og han sparede, som vi har set, heller aldrig sig selv. Han led til Tider usigeligt under Indtrykket af alt det onde, alt det umenneskelige, han

maatte med i. Somme- og Flandernslaget Helvede tog haardt paa ham, og man mærker, hvorledes han her, hen imod Slutningen af sin Levetid, ofte er træt og nedbøjet. Det ses mellem Linjerne i hans Breve og Dagbogsoptegnelser, at han tit har det svært, ogsaa at han til Tider ligesom har en Anelse om, at det kan bære mod Enden — snart.

Han har altid set denne Mulighed frit i Øjnene — og gør det ogsaa nu. Han ængstes vel under Tiden, men han frygter ikke. Med en Sjælsstyrke, der overvælder og ganske betager én, hæver han sig op over alt det onde, Angsten og alt det, som avler Mismod og Nedtrykthed, og midt i Krigens Rædsler, midt under Sjælekampenes Kvaler ser vi ham rejse sig som et lysende Eksempel paa alt det, som er Kraften i alt stort og godt herneden, alt det, som er fyldestgjort af Glans fra Evigheden.

Forunderligt er det i denne samme Periode at lægge Mærke til, hvorledes Omsorgen for Hjemstavnen, for Nordslesvigs Fremtid — alt det, hans Hjerter hænges ved og han ved, han kan miste hver Time i Døgnet, hvorledes alt det fylder ham, lever i ham stærkere og mere inderligt end paa noget andet Tidspunkt af hans Liv.

Der er et Brev fra den Tid, hvori han skriver følgende:

Jeg har mistet en af mine allerbedste Venner. Kun faa er tilbage. Men vi, som er tilbage, lad os give hinanden det bedste, vi ejer, for at det kan lette og lyse op. Med hver eneste en, vi taber, øges det Ansvar, vi har overfor vort lille Land deroppe, overfor vort Folk og overfor Livet selv. Lad os i Bøn til den evige Gud se ind i Fremtiden med Haab og med en lys stærk Tro, saa vil meget af det bange vige, som nu ligger med knugende Tryk paa vort Sind —

Og i det sidste Brev, han skrev hjem, faa Dage før han faldt, hedder det:

Det lille Land deroppe, det er nu vort, og det skal vi værne, og vi skal frem for alt elske det — Det er en stolt Stamme deroppe fra, og den er værd at elske, værd at ofre vor Kraft. Men fælles skal Kampen og Forsvaret være — fælles om Sej-

Mikael Steffensens Grav paa Hammelev Kirkegaard. Den smukke Sten er tilhugget af Billedhugger Hansen-Jacobsen, Vejen.

ren og Glæden og fælles om Graad og Nød — — saa er alt godt —

Smerten over Tabet af de stolteste af vort Lands Sønner fylder mit Sind med dyb Vemod. Men vi maa ikke blive modløse. Selv var jeg modløs saalænge, men det stjal af Hjertets Varme, jeg følte, jeg fjernede mig fra Gud — — Men dette, at jeg ved mig

under hans Beskyttelse, at han ogsaa er herude, er nok til at være glad trods alt det onde, der sker —

Dette blev Mikael Steffensens sidste Hilsen hjem til Nordslesvig. En gribende Formaning, en Opfordring, der har Bud til Danske under alle Forhold — ogsaa til os i Dag.

Hans Død gjorde et dybt Indtryk baade hjemme i Nordslesvig og blandt Kammeraterne ude ved Fronten.

Forfatteren Johs. Reiff, der som nævnt, var Regimentskammerat med Mikael Steffensen og jævnligt kom sammen med ham, naar Fronttjenesten tillod det (de to var ved forskellige Batailloner), modtog Budskabet om Mikael Steffensens Død af en Ordonnans en Times Tid efter, at han var faldet.

Om det Indtryk, Budskabet gjorde paa ham, har Reiff fortalt i en Mindeartikel i »Dannevirke« i Anledning af 20 Aarsdagen for Mikael Steffensens Død.

»Mikael Steffensen, falden! For en Time siden!

Der stod jeg udenfor Bataillonsstabens Hule ved Landevejen fra Menin til Ypres mellem Gheluve og Gheluvelt. Og jeg forekom mig selv mere ene og forladt end nogensinde før i disse fire, onde Aar, siden jeg sammen med hele min Generation var bleven stødt ud i det yderste Mørke.

Der var den Novemberraften i Flandern, midt i Kulden og Ensomheden i mig en Anelse af noget helt stort. Jeg følte dunkelt, at han, der døde her — knælende i et Granathul med blottet Hoved, uden Staalhjul og med Ryggen mod Fronten derude i Vest ved Gheluvelt — gennem Jordens Mørke var gaaet ind i Evighedens Lys. Men først i Efterkrigsaaarene med deres Ro og stille Eftertanke herhjemme i vort nye og større Danmark har jeg helt forstaaet, hvem det egentlig var, som faldt den 28. November 1917. Gennem mine mange Minder om Mikael Steffensen er jeg endelig naaet til den Tro, at ogsaa vor forbandede Tid, ogsaa vor Kainsslægt har haft sine Helte, der var Helgener. Og de vil blive det mere og mere, som Aarene gaar, og Lyset fra dem vokser og straalere ind i de fire onde Aars Mørke — —

Mikael Steffensen faldt to Dage efter, at han var fyldt 30 Aar. Han var paa det Tidspunkt Bataillonsordonnans, en lidet misundelsesværdig Post i Storkamps-Tider. Han var under Vejs med en Melding til forreste Linje, da Døden indhentede ham. Han var kommen ind i en heftig Artilleriild, men fortsatte roligt og pligtopfyldende sin Vej, ganske alene i Granatkraternes Ødemark og med Artilleriprojektilerne springende omkring sig. Et Øjeblik stoppede han for at hvile ud i et Granathul. Han sad, som Reiff antyder, i knælende Stilling, barhovedet og med Staalhjelmen ved Siden af sig. Mens han sad der, blev han ramt i Hovedet af en Shrapnelkugle og var — død.

At dømme efter den Stilling, man fandt ham i, var ingen af dem, der kendte Mikael Steffensen, i Tvivl om, at det var under en Bøn til Gud i Himlen, Døden havde taget ham.

Kammeraterne bar ham tilbage, og han blev begravet paa en Soldaterkirkegaard bagved Fronten. Senere blev hans Lig hentet hjem til Nordslesvig for at stedes til Hvile i hans Hjemlands Jord, den, han elskede saa højt og gav sit Liv for. I sit Fødesogn paa Hammelev Kirkegaard fik han sin Grav.

*

Jeppe Østergaard.

Der kunde fremdrages mange andre Citater af det »Testamente«, Mikael Steffensen har efterladt sig. Men jeg skal nøjes med de nævnte og kun føje til, at vi møder mange lignende i Brevene fra Jeppe og Peter Østergaard. Vi møder ogsaa hos dem denne forunderlige Tillid til, at alt staar i Guds Faderhaand.

Af de to Brødre Østergaard var Jeppe den yngste. Han var født den 12. Februar 1891, hans Bror Peter den 21. Juli 1886. Der var 5 Børn i Hjemmet, 4 Brødre og en Søster. De var fra en lille Sandmarksgaard i Stursbøl, af dem, der giver meget Arbejde, og Børnene maatte tidligt være med til at hænge i. Ogsaa i dette Hjem var baade Far og Mor svagelige. Moderen døde 1909, og Aaret efter gik ogsaa Faderen bort.

Det Hjem, som efter Forældrenes Død kom til at betyde meget for Søkendeflokken, navnlig for Jeppe og

Peter Østergaard, var hos den ældste Bror, Jørgen Petersen og hans fremragende Hustru, nu afdøde Fru Marie Skau Petersen, Sommersted. Stærke Baand bandt dem til dette Hjem, ikke mindst under de haarde Krigsbegivenheder, de begge kom ud i.

Marius C. Skar, som i sin Bog »To faldne Brødre, Breve fra Jeppe og Peter Østergaard hjem til Nordslesvig«, har sat de to et saare smukt og værdigt Minde, giver her en stærk og levende Karakteristik af dem. Han fortæller om Jeppe Østergaard, at han var en usædvanlig kvik og opvakt Dreng, »den bedst begavede i Slægten«. Han gik i Oksenvad Skole, men kun til han var 13 Aar, »Saa kunde Degnen ikke lære ham mere.« Sognepræsten i Øster Lindet, hos hvem Jeppe blev konfirmeret, »ansaa det endda for muligt, at Jeppe kunde drive det til at blive Degn«.

Men Jappes Hu stod næppe til Degneværdigheden. Han havde helt andre Maal. Naar han blev gammel nok til det, vilde han paa Landbohøjskolen for, ligesom Mikael Stefensen, at uddanne sig til en fremtidig Gerning i sin Hjemstavn. Han naaede at komme paa Efterskole, Landbrugsskole og Højskole og var netop færdig til at tage paa Landbohøjskolen, da Krigen kom og væltede det hele. I Aarene fra 1910 til 1912 var han Medhjælper hos Konsulent H. Hansen i »Den nordslesvigske Landboforening«, en Gerning, som førte ham rundt i hele Nordslesvig. Han kom ind i mange Hjem, og det blev en stor Oplevelse for ham. Han voksede fastere til sit Hjemland ved det. Han levede, ligesom forøvrigt ogsaa Broderen, med i Ungdomsarbejdet og var ledende paa Gymnastikens Omraade.

Mange vil, siger Skar, mindes ham fra den Tid: hans høje, ranke Skikkelse, hans raske, beslutsomme Optræden, hans aabne, frejdige Væsen, hans kloge Spørgsmaal og Vejledning, hans lyse Sind og smittende glade Latter. Han var Typen paa god dansk Ungdom. Alle, som mødte ham, maatte holde af ham —

Da Verdenskrigen udbrød, tjente Jeppe Østergaard som aktiv Soldat ved 5. Grenadérregiments 2. Kompagni i Danzig. Han stod foran Hjemsendelsen, havde kun 7 Uger tilbage af sin Tjenestetid, da Krigen kom.

Jeppe Østergaard elskede ikke Soldaterlivet. Og alligevel er der nogle Træk fra den Tid, som maa med til fuld Forstaaelse af hans Karakter, den helstøbte, dybt rodfæstede Personlighed, han var, til Belysning af, hvorledes dansk Ungdom gjorde sin Pligt fuldt og helt under tit, bitre Kaar og Forhold. Militærlivet var for ham, der sta-

Jeppe Østergaard

dig havde Fremtidsmaalet for Øje, meningsløs Tidsspilde og sjælsødelæggende, og dog røgtede han ogsaa denne Gerning til Punkt og Prikke, saadan at han i hele sin Tjenestetid rangerede blandt Prøjsens bedste Soldater. Men samtidig, og det er det karakteristiske for ham: ved Siden af Soldaterlivets Strabadser og Bundethed fik han Stunder til at vedligeholde sit Sjælsbehov, dygtiggøre sig i almen menneskelig og aandelig Retning, havde han Vilje til at udnytte de Muligheder, Forholdene bød ham i saa Henseende.

I det andet Aar af sin Tjenestetid gaar Jeppe Østergaard til Landbrugsundervisning en Gang om Ugen. Der er fra hans Kompagni kun to Deltagere, og de er Danske. Hver Mandag og Fredag gaar han til Aftenskole. De er tre Menige fra Danzigs 8000 Soldater, som deltager, og deraf er de to Danske, den tredie en Hamborger. Det er

navnlig for at lære det tyske Sprog og for at faa Indblik i tysk Literatur, Jeppe Østergaard deltager i denne Undervisning. Han viser sig ogsaa her som en dygtig Elev, og det er med en vis Stolthed, han meddeler, at han praktisk talt med det samme blev flyttet op i første Klasse, medens en Del Underofficerer og Feldwebler, som ligeledes deltog i Aftenskolen, kom i mellemste og nederste Klasse.

Jeppe Østergaard skriver i et Brev fra den Tid:

»Det glæder mig naturligvis, at jeg her i det Fremmede og som dansk Mand fra det fattige Stursbøl ikke i Aandsudvikling behøver at staa tilbage for Mænd med ret høje Stillinger i Samfundet eller Døtre fra velhavende Borgerhjem med den fineste Skoleuddannelse. I det Fremmede staar man dog som Repræsentant for sit Folk, og med eller mod ens Vilje er der mange, som udfra Kendskabet til en enkelt Person danner sig en Mening om Nationen. Naar man er sig det bevidst, maa man gøre sit til, at det Billede, man danner sig af os, ikke bli'r et Vrångbillede.«

En Dag blev han kaldt til Kompagni-Bureauet, hvor man opfordrede ham til at kapitulere, blive ved Militæret, hvad han dog naturligvis ikke kunde være med til. Det sidste Aar var Jeppe Østergaard Underkorporal og gjorde i den sidste Del af Aaret Underofficerstjeneste; en Tid var han Svømmelærer.

I de første Augustdage 1914 rykkede Jeppe Østergaard med Grenadér-Regimentet til den russiske Grænse. I et Brev af 2. August 1914 hedder det: »Jeg havde gerne endnu en Gang set jer alle og talt et Par kærlige Ord med jer. Vi faar tro paa, at de fleste Kugler rammer ikke, og med Guds Hjælp mødes vi da atter engang —«

Jo mere den Tid nærmer sig, da Kompagniet vil faa Føling med Fjenden og skal tage Ilddaaben, des stærkere vælder Tanker og Følelser frem i den unge Nordslesviger. Han filosoferer over Tilværelsens Gaader. I et Brev af 8. August skriver han:

»I Aftes laa jeg ganske ene i den fredelige Sommeraften. Ikke en Vind rører sig, kun Soldatersang høres, og man ser Kometer, der passerer Æteren og for vort Øje viser sig som en Ildkugle med en gløden-

de Hale. Man kan under saadanne Forhold faa allehaande Tanker. Var det derfor, man kom til Verden, og har man derfor levet i 23 Aar for ved Civilisationens Ende at lægge øde og myrde og selv blive skudt ned som en Hund? Tanken naar ingen Ende i dette Virvar. Troen maa tilsidst blive den udslaggivende og beroligende Kraft. Og da griber man med Længsel et Ord, som dette: »Det at leve er mig Kristus og at dø en Vinding.« Et Vers, jeg tror, det er af Hostrup, minder mig ofte i Hu:

Grønnes kun, se det er Sagen,
leve med og være vaagen,
leve kort Tid eller længe,
blot vi lyser op i Taagen.

Jeg har da villet lyse noget, hvor jeg kunde, dog — hvem tør sige Ja, naar der spørges: Gjorde du, hvad du kunde? Nogle kan fremdrage dybe Tanker, andre maa holde sig nærmere Overfladen, men Bund naar ingen. En egen Ro og Hengivelse og Kraft til at gøre sin Pligt kommer over Sjælen, naar man samler alt i et »Vor Fader«.

Og saa kommer han med i Kampene i Østprøjsen, Kri-gen viser sit sande Ansigt:

»Under Kampens Gang bli'r man Vidne til uhyggelige Scener. Men selv en nedrig Behandling kan ikke fornedre os. Som Skibet er i Vandet, men ikke Vandet i Skibet, saaledes er vi midt i Krigens Gang, men dens Uhygge bor ikke i os. Man maa lære at forstaa det uundgaaelige, tunge i Skæbnen, handle derudfra og saa gøre sin Pligt. Nordslesvigs Sønner er nu spredt til alle Sider. Paa Europas Slagmarker vil mangan én lade sit unge Blod, men mange vil ogsaa vende tilbage rigere og bedre, end de drog bort. Kærligheden til Hjemstavnen uddybes i det Fremmede. Tro mod vor Fortid vil vi i Fremtiden atter fylde vor Plads og gøre vor Pligt, som enhver alt gør det her.«

»Jeg vil gerne leve, har aldrig elsket Livet højere

end nu og ønsker af ganske Hjerter at mødes med jer, I Kære. Dog frygter jeg heller ikke Døden, thi jeg føler, at det ikke betyder Tilintetgørelse, og jeg ved, at Kristi Ord har bestaaet sin Prøve gennem Tiderne — —

Den 20. August blev Jeppe Østergaard let saaret i Kampene ved Gumbinnen. En Kugle ramte ham i Benet. Han blev dog ved Kompagniet og kørte en Tid med Bagagen.

»Jeg kunde nok have blevet ved Bagagen endnu nogen Tid«, skriver han den 6. September, »men jeg skammede mig over at sidde uvirksom paa Vognen, mens mine Kammerater svedte og havde anstrengende Marchdage. Saa meldte jeg mig da frivilligt tilbage til Kompagniet.«

Regimentet er efterhaanden haardt medtaget. Den 24. Oktober meddeler Jeppe: »Vi var ved 2. Kompagni 6 Nordslesvigere, men nu er jeg ene tilbage. En er som Hornist kommen til 4. Kompagni. Nis Rasch er som Tjener fulgt sin Overløjtnant til 6. Kompagni. Avisius fra Haderslev er savnet. Soll fra Vojens er saaret og Nis Fuglsang er falden.«

Selv faldt Jeppe Østergaard to Dage efter, den 26. Oktober, ved Kobylín i Polen. Midt under Kampen den Dag, der var meget haard, maatte han som Fægtningsordonnans, paa samme Maade som Mikael Steffensen, ud i første Linje med en Melding til Kompagniet. Jo nærmere han kom Stillingen, des tættere faldt Kuglerne omkring ham. Faa Skridt fra Stillingen styrtede han, en Kugle var gaaet igennem ham. Fra Stillingen hørte man ham raabe: »Kammerater, hjælp mig!« Sygebærere tog ham ned i Graven. Han levede endnu 6—7 Minutter, men var uden Bevidsthed, saa tog Døden ogsaa ham. Den Aften blev Jeppe Østergaard lagt i Graven sammen med sin Kompagnifører, der var falden samme Dag.

*

Peter Østergaard.

Peter Østergaard havde under hele Krigen nær Føling med Mikael Steffensen. De var sammen allerede under Uddannelsen Efteraaret 1914 i Flensborg og Slesvig, og ved Fronten kom de begge til Res. Inf. Regt. 86, hvor der, i

hvert Fald i Begyndelsen af Krigen, var mange Nordslesvigere. Af Peter Østergaards nærmeste Omgangsfæller kan endvidere nævnes Rasmus Nissen, Lendemark, Peter Jensen, Stenderupgaard, Jørgen Brag, Undelev, Kresten Andresen, Ullerup, Jørgen Lenger, Nr. Smedeby.

Marius Skar siger om Peter Østergaard, at han havde ikke Jeppes Evne til at ryste Modgang af sig. Han tog ikke Livet let. Vanskeligheder, som mødte ham, kunde hvile længe og tungt paa ham. Han føler Livet som en Gave og satte sin Kraft ind paa at leve det rent og rigt. Men han saa klart den Afstand, der var mellem hans eget Liv, som det var, og som det skulde være. Det gav en Spænding i hans Sind, der var frugtbar, men som ogsaa kunde smerte.

En af hans Venner skrev efter hans Død: »Han hørte til den Type Nordslesvigere, som har mange af Racens gode Egenskaber — ikke voldsomt fremfarende, men til det yderste paalidelig og pligtopfyldende, med god Forstand paa Livet og Hjertet paa det rette Sted.«

Som de to andre var ogsaa Peter Østergaard fuldt klar over, at han skulde have sin Virksomhed i Nordslesvig. Han kunde være gaaet ind til trygge Kaar i Kongeriget, men han valgte en mere usikker Fremtid hjemme i Nordslesvig, skønt det betød, at Haab brast for ham. Vinteren 1914—15 skulde han have været paa Askov Højskole.

I Forholdet til Kammeraterne maa han have haft megen Lighed med Mikael Steffensen, især derved, at ogsaa han var et Menneske, der kom til at betyde noget for sine Omgivelser.

Han tænkte dybt over Livets Problemer. Han var Stemningsmenneske. Han hørte ikke til dem, der sendte Granatstumper hjem som Krigs-»Souvenirs«, men med hans Breve fulgte ofte en Hilsen fra Guds frie Natur, en lille Blomst, et Blad eller en Kvist, et Firkløver, som han havde fundet derude.

I det store Opgør groede han stadig fastere, inderligere til alt det derhjemme. Fællesskabet med gamle og nyvundne Venner blev det levende Pulsslag, der holdt Sindet saa friskt og frugtbart, at der blev Overskud af det til Velsignelse ogsaa for andre. Alt det giver hans Breve et stærkt Indtryk af.

saa udsat Sted, mærker man tydeligt, hvordan alt synker ned — — Man bliver næsten bitter og faar allehaande Tanker. Men det er vel det' værste, der kan ske. Vi maa øve os i Taalmodighed, lære at give os fuldt hen i Guds Varetagt, og kan vi det, da faar vi vel ogsaa nok lært, at »som Dagene er, skal ogsaa din Styrke være — —«

Af samme Dato er ogsaa hans sidste Hilsen hjem til Nordslesvig. Den lyder i al sin Korthed saaledes:

»Saa har vi næsten faaet de to Aar fulde og skal til at begynde paa det tredie. — Vil det blive fuldt? Blodigt vil det i alt Fald blive. I Aften gaar vi forud. Gud hjælpe os til at komme godt derfra.«

*

Peter Østergaard slap ikke godt derfra. Natten efter den 31. Juli blev hans Kompagni sendt ud i forreste Linje mellem Courselette og Pozières. Det var et Somme-Helvede, de kom ud i. De laa i et lille fortvivlet Gravstykke. Forfra fik de Haandgranater og fra Flanken Maskingeværild. Sammen med Peter Østergaard var tre andre Nordslesvigere: Rasmus Nissen fra Lendemark, Hans Schultz fra Hejsager og Asmus Jessen fra Aarup. Det var gaaet godt til den tredie Dags Eftermiddag. Da blev Peter Østergaard og Rasmus Nissen truffet af en Haandgranat. Peter Østergaard var død paa Stedet, Nissen døde nogle Dage senere. Jessen blev saaret samme Dag. Hans Schultz slap tilbage efter at have været halvvejs begravet af Jordmasser. Det blev derfor, fortæller Marius Skar, ham, der kom til at sende Meddelelse hjem om Peter Østergaards Død. I Brevet hedder det: »Det bliver strengt nu. Nu er ogsaa Peter Østergaard falden.«

Hans Hustru havde nogle Uger senere en mærkelig Drøm: Hendes Mand kom til hende og sagde: »Nu kan du tro, jeg har fundet Peter Østergaard.« Faa Dage efter fik hun Bud, at hendes Mand, Hans Schultz, var falden samme Nat.

En anden af hans gode Venner, Kresten Andresen fra Ullerup, skrev, efter at Peter Østergaard var falden: »Det var en Sørgelighed at komme til 2. Kompagni i Aften. Jeg kunde slet ingen af de gamle Venner finde — — Peter

Katedralen i Soissons

Østergaard fra Stursbøl er falden. Hvor er det dog sørgeligt. Jeg synes, jeg kunde tænke mig andre falde, men Peter Østergaard, denne gode, kære, Ven, at han skulde falde, kan jeg ikke begribe. Hvad der dog kræves af Ofre — —«

Ja, hvad der dog krævedes af Ofre!

Tre Dage efter, den 8. August 1916, faldt ogsaa Kresten Andresen i Slaget ved Somme. I »Krestens Breve«, samlede af hans Mor og Valdemar Rørdam, er ogsaa sat ham et smukt og gribende Minde, der har meget at sige dansk Ungdom.

Om Peter Østergaards Grav ved man intet. Englænderne tog Skyttegraven, hvori han blev dræbt. Maaske har han faaet sit sidste Hvilested i en eller anden Fællesgrav som ukendt Soldat blandt Tusinder andre af Verdenskrigens ukendte Soldater.

*

Og dermed er saa Ringen sluttet. Jeg tænker, Læserne forstaar Alvoren, men ogsaa Værdien i det Testamente, det Eksempel, disse Unge ved deres Liv har givet, og hvad det betyder for os, der er Danske i Danmark i Dag.

Man kan spørge: Hvordan kunde de staa, som de stod, disse Unge, omgivet af alt det onde og nedbrydende? Hvor hentede de Kraften?

Den opmærksomme Iagttagelse forstaar det af selve Vidnesbyrdet. De var præget af dansk Ungdomsliv, dansk Hjemliv, Kirke- og Folkeliv, som det levedes i danske Kredse i vor Hjemstavn dengang. De havde, da de kom ud for deres Livs haarde Prøvelser, i sig som en Kraftreserve af stor Værdi den Ballast, Kristendommen og Aanden og Oplevelserne fra de danske Højskoler giver.

Hemmeligheden er den, og det er det, det gælder for os om at forstaa, at de havde saa urokkelig fast Rod i det, som er vort eget Folks Livsgrundvold, at intet andet, det være sig djævelsk brutalt eller fremmed og anmassende, kunde rokke dem blot en Tøddel i det, de inderst inde var.

De var indlevet saa stærkt i det, som er vort Folkelivs, vort Kristenlivs dybeste Kilder, at de deraf kunde hente

Poppelallé ved Blérancourt-Coucy

Kraft til Rejsning og Holdning, til at vise deres eget Ansigt, selv i det dybeste Mørke.

Lad os aldrig glemme: Ogsaa de gik Vejen i fuld Erkendelse af Opgavens Nødvendighed, som en Del af den Pris, Danske maatte betale for Bevarelsen af Retten til Hjemstavn og Livsværdi for kommende Slægter.

Igen er unge Danske med i en frygtelig Krig. Igen dør de paa fjerne Slagmarker, langt fra Hjem og Kære.

Men — lad os heller ikke glemme det — der er en lige Linje, en Sinds-Harmoni, en Hjertets Samklang, ogsaa fra dem og tilbage til hine, vi her har omtalt.

»Flensborg Avis« rørte ved den forleden i en Mindeartikel over en af de faldne Sydslesvigere:

»Han gik trofast, frejdigt og med opladt Sind den Vej, Fædrearven og Pligten bød; ogsaa han ofrede sit unge Liv for sin Hjemstavn, for Retten til at føre en Tilværelse i Pagt med Fortid og Nutid og i Samklang med de Tanker, der vil leve, naar Fredsklokkerne engang har hilst og forkyndt Fremtidens Europa.«

Hermed er afstukket ogsaa for os, der lever nu, vor Vej og vort Maal. Det er de samme Ofre, vi maa være rede til at bringe for vort eget. Men det er ogsaa de samme Kilder, vi maa kende og ty til.

De kendte Bladene i Slægtens Bog, alle disse Unge, og de forstod at »føje lidt godt og nyt til« — — De var »et sundt Led og saa stærkt, at de følgende kan bæres af det.«

Dem lig kan ogsaa vi gaa vor Vej med Fortrøstning!

Literatur:

Som Kildemateriale er foruden Marius C. Skar »To faldne Brødre, Breve fra Jeppe og Peter Østergaard hjem til Nordslesvig«, ogsaa anvendt Valdemar Rørdam og Jes Sarup »Sønderjyden Mikael Steffensen, en af de Faldne«.

Sliber Madsens store Oplevelse.

Af Steffen Steffensen.

Lige saa snart Vinteren satte ind med bidende Østenvind ude fra Fjorden, begyndte Folk at snakke om Peter Madsen, Sliber Peter Madsen, der havde været en trofast Gæst paa Klitten Vinter efter Vinter i Mads Minde. — Ikke saadan, at Peter Madsen just gik i Vinterhi derude, det kunde ikke tænkes alene af den Grund, at hans urolige Natur altid satte sig imod enhver Form for Stavnbaand, men hvert Besøg strakte sig dog gerne over nogle Dage i hver af Byerne klitlængs, og var det først paa Vinteren, kunde det ske, at Forsøget blev gentaget, inden Foraaret for Alvor satte ind.

Hvad han for Resten vilde der ude paa Klitten, var mange en Gaade, naar de rigtig kom til at tænke over det, for der var jo sjælden nogen, der skulde have noget slebet, — og hvad han sleb saadan som Vederlag for Mad eller Husly, fyldte jo ikke i Pungen.

Men pludselig og uventet kom han alligevel en skønne Dag til Syne sønderude paa Klitvejen, og lige saa uventet forsvandt han gerne nordpaa, uden at nogen anede det, ud over dem ved Niels Stages, hvor han altid havde »fast Seng«.

Det var ikke Børnene, der brød ud i Begejstring, naar den lille, duknakkede Sliber kom trippende bag sin »Rok«. De var nærmest bange for ham og holdt sig i ærbødig Afstand, — at sige, naar de drev rundt Flokkevis. I Familiens Skød var det gerne anderledes, da vovede de sig endda

Kraft til Rejsning og Holdning, til at vise deres eget Ansigt, selv i det dybeste Mørke.

Lad os aldrig glemme: Ogsaa de gik Vejen i fuld Erkendelse af Opgavens Nødvendighed, som en Del af den Pris, Danske maatte betale for Bevarelsen af Retten til Hjemstavn og Livsværdi for kommende Slægter.

Igen er unge Danske med i en frygtelig Krig. Igen dør de paa fjerne Slagmarker, langt fra Hjem og Kære.

Men — lad os heller ikke glemme det — der er en lige Linje, en Sinds-Harmoni, en Hjertets Samklang, ogsaa fra dem og tilbage til hine, vi her har omtalt.

»Flensborg Avis« rørte ved den forleden i en Mindeartikel over en af de faldne Sydslesvigere:

»Han gik trofast, frejdigt og med opladt Sind den Vej, Fædrearven og Pligten bød; ogsaa han ofrede sit unge Liv for sin Hjemstavn, for Retten til at føre en Tilværelse i Pagt med Fortid og Nutid og i Samklang med de Tanker, der vil leve, naar Fredsklokkerne engang har hilst og forkyndt Fremtidens Europa.«

Hermed er afstukket ogsaa for os, der lever nu, vor Vej og vort Maal. Det er de samme Ofre, vi maa være rede til at bringe for vort eget. Men det er ogsaa de samme Kilder, vi maa kende og ty til.

De kendte Bladene i Slægtens Bog, alle disse Unge, og de forstod at »føje lidt godt og nyt til« — — De var »et sundt Led og saa stærkt, at de følgende kan bæres af det.«

Dem lig kan ogsaa vi gaa vor Vej med Fortrøstning!

Literatur:

Som Kildemateriale er foruden Marius C. Skar »To faldne Brødre, Breve fra Jeppe og Peter Østergaard hjem til Nordslesvig«, ogsaa anvendt Valdemar Rørdam og Jes Sarup »Sønderjyden Mikael Steffensen, en af de Faldne«.

Sliber Madsens store Oplevelse.

Af Steffen Steffensen.

Lige saa snart Vinteren satte ind med bidende Østenvind ude fra Fjorden, begyndte Folk at snakke om Peter Madsen, Sliber Peter Madsen, der havde været en trofast Gæst paa Klitten Vinter efter Vinter i Mads Minde. — Ikke saadan, at Peter Madsen just gik i Vinterhi derude, det kunde ikke tænkes alene af den Grund, at hans urolige Natur altid satte sig imod enhver Form for Stavnbaand, men hvert Besøg strakte sig dog gerne over nogle Dage i hver af Byerne klitlængs, og var det først paa Vinteren, kunde det ske, at Forsøget blev gentaget, inden Foraaret for Alvor satte ind.

Hvad han for Resten vilde der ude paa Klitten, var mange en Gaade, naar de rigtig kom til at tænke over det, for der var jo sjælden nogen, der skulde have noget slebet, — og hvad han sleb saadan som Vederlag for Mad eller Husly, fyldte jo ikke i Pungen.

Men pludselig og uventet kom han alligevel en skønne Dag til Syne sønderude paa Klitvejen, og lige saa uventet forsvandt han gerne nordpaa, uden at nogen anede det, ud over dem ved Niels Stages, hvor han altid havde »fast Seng«.

Det var ikke Børnene, der brød ud i Begejstring, naar den lille, duknakkede Sliber kom trippende bag sin »Rok«. De var nærmest bange for ham og holdt sig i ærbødigt Afstand, — at sige, naar de drev rundt Flokkevis. I Familiens Skød var det gerne anderledes, da vovede de sig endda